

КАФЕДРА АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

УДК 72

І.П. Гнесь, С.М. Лінда

КАФЕДРА АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

© Гнесь І.П., Лінда С.М., 2001

Висвітлено концепцію, напрямки і здобутки у навчально-педагогічній, науковій та творчій діяльності працівників кафедри "Архітектурне проектування" наприкінці ХХ-початку ХХІ ст.

The main directions of pedagogical, scientific and creative activity of the chair "Architectural design" are presented in this article.

Кафедра архітектурного проектування є однією з найстаріших кафедр "Львівської політехніки". Вона має тривалу історію розвитку, яка починається з 1730 р, коли архітектурна спеціальність була відкрита при Львівському університеті. У 1844 р., з відкриттям у Львові Технічної академії, архітектурний факультет перейшов до її структури. У 1877 р. архітектурний факультет вже був у складі Політехнічної школи. Кафедру "Архітектура І" очолив проф. Ю. Захарієвич. Тоді кафедра вела курси загального проектування, архітектурних форм, естетики та залізничного будівництва. Згодом кафедру очолювали провідні львівські архітектори: Адольф Шишко-Богуш (20-ті роки ХХ ст.), Іван Багенський (1945–1966 рр.).

У 1957 р. набір на архітектурну спеціальність був припинений у зв'язку з намаганнями ідеологів радянської освіти зосередити архітектурну підготовку лише у столичних вищих навчальних закладах. Зусиллями архітектурної громадськості і завдяки особистій ролі завідувача кафедри проф. І. Багенського набір однієї академічної групи був відновлений у 1959 р. З 1961–1971 рр. кафедра архітектурного проектування була єдиним структурним підрозділом Львівського політехнічного інституту, який провадив архітектурну підготовку за програмою спеціальності "архітектура широкого профілю". У 1971 р. кафедра виходить із складу інженерно-будівельного факультету і на її основі утворюється окремий архітектурний факультет, який згодом поповнюється двома новими кафедрами: "Містобудування" і "Рисунку і живопису". На кафедру прийшли молоді перспективні викладачі, які протягом 80-90 рр. підготували і захистили 7 кандидатських дисертацій (Б. Черкес, В. Проскураков, Ю. Джигіль, І. Гнесь, П. Мар'єв, Ю. Рочняк, С. Лінда) і одну докторську дисертацію (В. Дурманов), укріплюючи чільні позиції кафедри у сфері підготовки архітектурних кадрів. Після професора І. Багенського завідувачами кафедри були д-р арх., проф. А. Рудницький (з 1966 р. по 1971 р.), проф. І. Середюк, який одночасно виконував функції декана АРФ (з 1971 р. по 1977 р.), канд. арх., доц. Мар'єв П.П. (з 1977 р. по 1998 р.), канд. арх., проф. Черкес Б.С., сьогоднішній декан АРФ (з 1987 р. по 1988 р.). З 1998 р. кафедру очолює канд. арх., доц. І. Гнесь.

На початку ХХІ ст. штат кафедри сформований з 22 викладачів, серед них д-р наук, проф. В. Дурманов, 6 кандидатів наук, доцентів: І. Гнесь, П. Мар'єв, В. Проскураков, Ю. Рочняк, С. Лінда, Ю. Джигіль; 10 старших викладачів: В. Блюсюк, І. Данчак, В. Кравцов, Л. Лучко, А. Міщенко, Н. Олійник, М. Обідняк, Р. Рудик, І. Пестрій, В. Якубовський;

5 асистентів: І. Бардецький, Л. Грицюк, М. Іляшенко, Р. Кубай, В. Шуляр. Одним з основних принципів формування штату кафедри протягом останніх років є постійне залучення до навчально-педагогічної роботи на посади доцентів провідних практикуючих архітекторів Львова: М. Федика, М. Обідняка, Ю. Джигіля, В. Марченка, О. Матвіїва.

Сьогодні кафедра архітектурного проектування є профільною на архітектурному факультеті і готує архітекторів за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями:

- Бакалаврів за напрямком “Архітектура”;
- Спеціалістів і магістрів за спеціальністю “Архітектура будівель та споруд”;
- Спеціалістів і магістрів за спеціальністю “Дизайн архітектурного середовища”.

На кваліфікаційному рівні “бакалавр” напрямку “Архітектура” кафедра АП веде потокові лекції: “Типологія будівель та споруд”, “Основи та методи архітектурного проектування”, “Основи ергономіки”, “Кваліметрія в архітектурі”, “Дизайн архітектурного середовища”, “Основи художнього моделювання архітектурного середовища” і курсові проекти “Однородинний житловий будинок” (3 семестр), “Багатоквартирний житловий будинок середньої поверховості”(3 семестр), “Сакральна споруда”(3 семестр). На кваліфікаційному рівні “спеціаліст” спеціальності “Архітектура будівель і споруд” кафедра веде такі лекційні курси: “Еволюція житла”, “Дизайн архітектурного середовища”, “Проектування виробничих будівель та інженерних споруд”, “Архітектурне кольорознавство”, “Інженерна інфраструктура в архітектурі”, “Типологічний розвиток громадських споруд”. На кваліфікаційному рівні “магістр” працівники кафедри читають такі лекційні курси: “Сучасні методи наукових досліджень в архітектурі”, “Соціально-психологічні основи формування архітектурного середовища”, “Дизайн архітектурного середовища”, “Комплексне дослідження архітектурного об’єкта”. Виконання дипломних проектів і магістерських робіт ґрунтується на основі реальних замовлень і перспективних наукових досліджень у сфері житла, громадських будівель і споруд, архітектурного середовища міста.

Після закінчення навчання випускники кафедри займаються проектуванням житлових, громадських, виробничих будівель та інженерних споруд, працюють кураторами будівництва, у сфері дизайну та художнього моделювання предметно-просторового середовища, графічного дизайну, ведуть науково-дослідницьку та педагогічну діяльність, стають відомими художниками. Найчастіше випускники знаходять роботу в проектних організаціях різних рівнів, дизайнерських і рекламних бюро, організаціях, зв’язаних з будівництвом, торгових фірмах, науково-дослідних інститутах, державних адміністративних органах управління різних рівнів, закладах освіти.

Велику увагу працівники кафедри приділяють методичному забезпеченню навчального процесу. За останні роки підготовлено 8 методичних розробок загальним об’ємом 233с., 8 альбомів кращих студентських робіт, більшість лекційних курсів забезпечені слайдами. При кафедрі створено комп’ютерний клас.

Щорічно кращі студенти II–V курсів кафедри мають змогу підвищити свій рівень професійної підготовки в університетах і проектних фірмах за кордоном: в Австрії (Відень), у Німеччині (Мюнхен, Байрот), Англії (Ковентрі), а також беруть участь в різноманітних ворк-шопах.

Наукові пріоритети досліджень кафедри “Архітектурне проектування” визначаються актуальними проблемами, які ставлять перед архітекторами реалії сьогодення, ближнього і віддаленого майбутнього. Сферою наукових інтересів викладачів, здобувачів, аспірантів і студентів кафедри є дослідження житла, які провадяться у таких напрямках:

- Перспективні типи багатоквартирних житлових будинків (доц., канд. арх. І. Гнесь, проф., д-р. арх. В. Дурманов, доц., канд. арх. Ю. Джигіль, ст. викл. І. Пестрій, ас. В. Шуляр, доц. В. Марченко);
- Еволюція масової типової житлової забудови 50-90-х років в Україні (доц., канд. арх. І. Гнесь);
- Спеціалізовані типи будинків і житлове середовище для інвалідів та осіб з обмеженою руховою активністю (ст. викл. І. Данчак);
- Екологічні засади формування поселень (ас. І. Бардецький);
- Однородинне житло (ст. викл. Р. Рудик, ст. викл. В. Якубовський);
- Регіональні особливості формування народного житла (ст. викл. Л. Лучко);
- Реконструкція багатоквартирного житла (доц., канд. арх. Гнесь І.П., доц. канд. арх. Джигіль Ю.Є., асп. С. Агне);
- Житлова політика та інвестиційна діяльність (д-р. арх., проф. В. Дурманов);

Окрім житлової тематики, наукові дослідження провадяться і в інших напрямках:

- Архітектура театральних та культурно-просвітницьких споруд (доц., канд. арх. В. Проскуряков, ас. Р. Кубай, здобувачі Ю. Ямаш та О. Стояновський);
- Архітектура сакральних споруд (доц., канд. арх. І. Гнесь, ст. викл. М. Обідняк);
- Історія архітектури Львова та Галичини (асист., канд. арх. С. Лінда, асист. Л. Грицюк, асп. Х. Ковальчук).

Зазначені напрямки наукових пошуків працівників кафедри, як правило, збігаються з тематикою особистих дисертаційних досліджень чи навчально-методичних розробок викладачів, аспірантів, здобувачів, що забезпечує добрі результати. Про це свідчать захищені дисертації, а також роботи, що знаходяться на стадії завершення і підготовки до захисту: докторська дисертація В. Проскурякова “Архітектура українського театру. Простір і дія” і три кандидатські дисертації Ю. Ямаша “Архітектура театрів Галичини ХІХ-ХХст.”, Р. Кубая “Архітектура, проектування і будівництво мобільних, пересувних, збірно-розбірних театрів і сцен Галичини у ХХ ст.”, І. Данчака “Формування архітектури будинків-інтернатів для інвалідів з порушенням рухової функції”. На кафедрі також готується одна дисертація на здобуття наукового ступеня д-ра архітектури “Еволюція багатоквартирного житла 50–90-х років в Україні” (І. Гнесь) і кандидатські дисертації: “Архітектура класицизму у Львові” (Х. Ковальчук), “Творчість Є. Нагірного” (Л. Грицюк), “Архітектура українського народного житла Карпатського регіону кінця ХІХ-початку ХХ ст.” (Л. Лучко), “Формування поселень у гармонії з природою” (І. Бардецький), “Реконструкція і розбудова горищ житлових будинків в історично сформованому середовищі” (С. Агне). При кафедрі діє аспірантура, інститут здобувачів.

Окрім того, за участю викладачів кафедри (І. Гнесь, І. Данчак, Н. Олійник) виконано декілька крупних госпдоговірних науково-дослідних тем. У 2000 р. з метою кращої організації виконання різноманітних науково-дослідних тем і проектної продукції при кафедрі створено науково-проектну лабораторію (НПЛ-106) з обсягом робіт не менше ніж на 10 тис. грн. щорічно. Науково-проектна лабораторія має державну ліцензію на всі види проектних робіт. У 2000 р. НПЛ-106 виконано проект реконструкції готелю “Зірка” в Мукачеві. У 2001 р. ведеться проектування двох церков (в Івано-Франківську і у Львові), подана заявка на участь у тендері на науково-дослідну тему “Концепція комплексного благоустрою та озеленення м. Львова”.

Працівники кафедри беруть участь в організації і проведенні міжнародних конференцій, співпрацюють з різними міжнародними організаціями: ACSA (Американська асоціація архітектурних шкіл), EAAE (Європейська асоціація архітектурної освіти), UIA (Міжнародна спілка архітекторів), ENHR (Європейська робоча група дослідників житла), OISTAT (Міжнародна організація діячів театральної архітектури і сценографії), AESOP (Асоціація європейських шкіл планування). Щороку викладачі кафедри підвищують свою кваліфікацію різноманітними формами стажування, зокрема за кордоном (в Польщі, Австрії, Німеччині, Англії). Працівники кафедри підтримують наукові зв'язки з архітектурними факультетами Краківської, Ряшівської, Варшавської політехнік, Технічного університету у Відні; брали участь у розробленні спільних програм з Іллінойським технологічним інститутом, Університетом Мак-Гіль в Монреалі та Манітобським університетом з Вінніпегу.

Викладачі кафедри вдосконалюють науково-дослідну роботу серед студентів, чому сприяють науково-практичні студентські конференції, які щорічно проходять на кафедрі у квітні. Працівники ставляться до студентів як до своїх молодших колег і в наукових публікаціях, і в дослідницьких експедиціях, і в реалізації архітектурних споруд. Викладачі завжди заохочують студентів до участі в архітектурних конкурсах, вважаючи, що це особлива форма професійної і освітньої гласності архітекторів, яка повинна стати складовою частиною творчої діяльності. Починаючи з 80-х років, студентські роботи кафедри виставлялись на конкурсних форумах у Празі – Квадріснале, Софії – Бієнале, Амстердамі – проект “Плейхауза”, у Німеччині – “Майбутнє Баухаузу”, були серед проектів, які щорічно пропонуються асоціацією міжнародних архітектурних шкіл Північної Америки і Європи “Sikon” і багато інших. Кафедра виступала фундатором міжнародних студентських конкурсів – “Вікна”, “Архітектурна Бесіда” у складі факультету і серія проектів митних переходів між Україною і Польщею. Не залишалися поза увагою також професійні і студентські конкурси, які організовуються Спілкою архітекторів України, Українською Академією архітектури, різноманітні регіональні, міські, факультетські заходи. Свідченням фаховості підготовки студентів на кафедрі є щорічні нагороди, які здобувають конкурсні проекти наших студентів. На огляді-конкурсі дипломних проектів у 2000 р. в Макіївці всі представлені кафедрою 3 дипломні проекти і 2 магістерські роботи були відзначені дипломами I ступеня і нагороджені грамотами в окремих номінаціях.

Про високий рівень підготовки архітекторів свідчить і той факт, що випускники кафедри архітектурного проектування успішно працюють за фахом не лише у проектних організаціях України, але і у Польщі, Росії, Німеччині, Чехії, Ізраїлі, Канаді. Серед випускників кафедри відомі у Львові та Україні архітектори О. Матвіїв, В. Марченко, Р. Сивенький, О. Базюк, Р. Мاستило, М. Ягольник, головний архітектор Львова В. Швець.

Фактором, який завжди вигідно вирізняв колектив кафедри архітектурного проектування від інших кафедр архітектурного факультету є те, що практично всі викладачі кафедри постійно активно займаються реальною проектною діяльністю, яка передбачає не лише роботу із замовником, проектування об'єкта, його погодження у відповідних інстанціях, але й авторський нагляд, постійну присутність на будівельному майданчику, а інколи – й організацію самого будівництва. На рахунку викладачів кафедри десятки збудованих об'єктів, які отримали визнання на державному рівні.

У 1960-1980-х роках викладачі кафедри брали участь у проектуванні нових крупних об'єктів “Львівської політехніки”: навчальних корпусів (П. Мар'єв, М. Консулова,

В. Кравцов), баз відпочинку та гуртожитків (В. Блюсюк, І. Гнесь). За комплекс споруд Львівської політехніки П. Мар'єв у складі авторського колективу був нагороджений Державною премією Ради Міністрів.

Ст. викл. Блюсюк В.І. є автором архітектурної частини меморіальних комплексів в м. Золочеві, Рогатині, с.Любенці Львівської обл., пам'ятника І. Підкові біля Чернечої гори у м. Каневі. Він же автор спальних корпусів бази відпочинку “Львівської політехніки” в с.м.т. Славське в Карпатах, а творчому доробку на ниві малярства Блюсюку В.І. може позаздрити не один художник.

Ас. Грицюк Л.С. спеціалізується у сфері проектування інтер'єрів. Серед найбільш цікавих робіт – ресторан “Європа” на пр.Шевченка, туристичне бюро “Трайдент-Тревел” по вул.Коперніка, офіс торгової компанії “Оріфлейм” по вул.Ф. Ліста, офісні приміщення страхової компанії “Галінвест” по вул.Пекарській у Львові.

У творчому доробку ст.викл.Данчака І.О. – оригінальний проект міського ринку у с.м.т. Рудно, житлові будинки в с.м.т. Брюховичі, Рудно, численні реконструкції житлових та громадських об'єктів у Львові.

Доц. Джигіль Ю.Є., головний архітектор проектів інституту “Містопроект”, спеціалізується у проектуванні багатоквартирного житла. Так, у 1995 р. Джигіль Ю.Є. був нагороджений І премією Спілки архітекторів України за кращий реалізований проект – житловий будинок по вул.Олесницького у Львові та дипломом Держбуду України за реалізацію житлового будинку по вул.Низинній у Львові. Одна з останніх житлових споруд архітектора – багатоквартирний житловий будинок по вул.Самійленка у Львові. Серед громадських об'єктів грамотою Держбуду України був нагороджений проект середньої школи у мікрорайоні 14 “Сихів” (1990-1993 рр.), а почесною грамотою Міністерства внутрішніх справ України Джигіль Ю.Є. був нагороджений за реалізацію проекту навчального корпусу Інституту МВС України по вул.Городоцькій у Львові.

Проф. Дурманов В.Ю. є автором кількох блискучих реалізацій однородинних житлових будинків та інтер'єрів елітних квартир у Москві.

Ст. викл. Кравцов В.Л. – неперевершений майстер ландшафтних композицій. Серед багатьох його робіт слід відзначити бельведер та каскади кам'яних садів Стрийського парку у Львові, прекрасно вписану в гірський ландшафт Криму базу відпочинку Львівської політехніки в Алушті.

Ст. викл. Пестрій І.М. є співавтором проектів ряду цікавих багатоквартирних житлових будинків по вул.Рудницького, Крип'якевича, Повстанській у м.Львові.

Доц. Проскураков В.І. спеціалізується в проектуванні збірно-розбірних сцен та театралізованих просторів для різноманітних фестивалів та телешоу: “Вивих – 92”, “Золотий Лев” (1995 р.), “Різдво з Русланою” (1997 р.).

За участю викладачів кафедри Якубовського В.Б. та Рудика Р.А. у 1989 р. було створено науково-проектну фірму “Галпроект”. Споруди, збудовані за проектами архітекторів фірми, можна зустріти не лише у Львові та Львівській області, а також у Дніпропетровській, Запорізькій, Івано-Франківській, Рівненській областях, на Буковині, Волині, у деяких регіонах Росії. За цей час архітекторами фірми було запроєктовано та реалізовано близько 100 проектів однородинних будинків.

Серед реалізованих об'єктів Шуляра В.А. слід відзначити церкву св.Володимира у смт Івано-Франково Яворівського р-ну Львівської обл. та церкву Петра і Павла в с. Страдч Яворівського р-ну Львівської обл.

Широким творчим діапазоном відзначається і проектна діяльність завідувача кафедри Гнеся І.П. Він лауреат 8-ми професійних архітектурних конкурсів всесоюзного рівня. Серед більш ніж півсотні запроєктованих об'єктів – церква Сходження Святого Духа і каплиця в Пустомитах (відзначена комісією у справах будівництва при Львівській Архиепархії УГКЦ як один з найбільш вдалих об'єктів серед нових церковних споруд області), церква в с. Мокроволя Хмельницької обл., стоматологічна поліклініка Львівського держмедуніверситету, комплекс споруд санаторію “Прикарпатська ватра” в Моршині, готель в Мукачеві, десятки однородинних житлових будинків та інтер'єри квартир у Львові та області, студентські гуртожитки. Експериментальний 9-поверховий студентський гуртожиток на 576 місць відзначений республіканською премією Ради Міністрів України та Державною премією Ради Міністрів України. База відпочинку “Перлина Карпат” у смт Славське Львівської обл. відзначена I премією на Всесоюзному огляді-конкурсі на кращу будівлю 1988 р. та премією Академії мистецтв СРСР за 1989 р., медаллю ВДНГ СРСР.

Працівники кафедри займають активну громадську позицію, користуються довір'ям і повагою колег-архітекторів у м. Львові, про що свідчить їх участь у різноманітних громадських організаціях. Зав. кафедри доц. І. Гнесь є членом архітектурно-містобудівної ради при головному управлінні архітектури і містобудування Львівської міської ради, де очолює одну з 4-х комісій – “Архітектура будівель і споруд”. Доц. Ю. Джигіль є членом правління Спільки архітекторів України. Проф. В. Дурманов і доц. В. Проскураков є членами-кореспондентами Української Академії архітектури. За участю викладачів кафедри доц. Ю. Джигіля і асист. Ю. Шуляра організовано і здійснюється видання першого архітектурного журналу у Західному регіоні України – “Архітектурний вісник”, причому асист. В. Шуляр є його головним редактором з часу заснування.

Викладачі кафедри неодноразово запрошувались до педагогічної і проектної роботи за кордоном. Проф. І. Середюк викладав у Камбоджі і довгий час працював в ЮНЕСКО в Парижі, ст. викл М. Кузик та О. Ілляшенко викладали в Гвінеї, проф. В. Дурманов – на Кубі і в Росії, доц. І. Гнесь і ст. викл. В. Якубовський, І. Данчак, доц. Ю. Джигіль – в Росії.

На початку XXI століття, працюючи в умовах жорсткої внутрішньої і міжнародної професійної конкуренції, кафедра архітектурного проектування Національного університету “Львівська політехніка” усвідомлює важливість збереження високого наукового і архітектурно-педагогічного рівня Львівської архітектурної школи – однієї з найстаріших в Європі. Всією своєю багатогранною діяльністю колектив кафедри намагається зберегти і примножити ті надбання, які залишили нам колеги-попередники, інтегрувати їх в сучасні і майбутні проекти та експерименти.